

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ చతుర్థ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ యు॒జ్వా॒నః ప్ర॒థ॒మం మ॒న॒స్త॒త్వా॒య స॒వితా ధి॒యః॑ అ॒గ్నిం జ్యోతి॑ర్ని॒చాయ్య
పృ॒థి॒వ్యా అ॒ధ్యాభ॑రత్॥ యు॒క్త్వా॒య మ॒నసా॑ దే॒వాన్ము॒వర్త్యో ధి॒యా ది॒వమ్॑
బృ॒హజ్యోతిః॑ కరి॒ష్యతః॑ స॒వితా ప్ర సు॒వాతి తాన్॑॥ యు॒క్తేన॑ మ॒నసా॑ వ॒యం దే॒వస్య
స॒వితుః॑ స॒వే సు॒వర్గే॒యాయ శక్త్యే॑॥ యు॒జ్జతే॑ మ॒న ఉ॒త యు॒జ్జతే॑ ధి॒యా వి॒ప్రా విప్రస్య
బృ॒హతో వి॒పశ్చితః॑ వి హో॒త్రా దధే॑ వ॒యునా॒విదే॒క ఇ- [౧] నృ॒హీ దే॒వస్య స॒వితుః
పరి॒ష్టుతిః॑॥ యు॒జే వాం బ్ర॒హ్మ పూ॒ర్వ్యం న॒మాభి॒ర్వి శ్లో॒కా యన్తి ప॒థ్యేవ సూ॒రాః॑ శృ॒ణ్వన్తి
విశ్వే॑ అ॒మృతస్య॑ పు॒త్రా ఆ యే ధా॒మాని ది॒వ్యాని త॒స్థః॑॥ యస్య॑ ప్ర॒యాణ॒మన్వ॒స్య
ఇ॒ద్యయ॒ర్దేవా దే॒వస్య మ॒హిమా॑నమ॒ర్చతః॑ యః పా॒ర్థివా॒ని వి మ॒మే స ఏ॒తశో ర॒జాగ్ం॑సి
దే॒వః స॒వితా మ॒హిత్వ॑నా॥ దే॒వ స॒వితః ప్ర సు॒వ య॒జ్ఞం ప్ర సు॒వ [౨] య॒జ్ఞప॑తిం భ॒గాయ
ది॒వ్యో గన్త॑ర్వః॒ కేత॑పూః కే॒తం నః పు॒నాతు వా॒చస్ప॑తి॒ర్వాచ॑మ॒ద్య స్వ॑దాతి నః॥ ఇ॒మం నో
దే॒వ స॒విత॑ర్య॒జ్ఞం ప్ర సు॒వ దే॒వాయు॑వగ్ం స॒ఖివి॑దగ్ం స॒త్రాజి॑త॒న్ధన॒జితగ్ం సు॒వర్జితమ్॑॥
ఋ॒చా సో॒మగ్ం స॒మర్థ॑య గా॒యత్రే॑ణ ర॒థంత॑రమ్॒ బృ॒హద్గా॒యత్ర॑వర్త॒ని॥ దే॒వస్య త్వా
స॒వితుః ప్ర॒సవే॑శ్వినో॒ర్బాహు॑భ్యాం పూ॒ష్ణో హస్తా॑భ్యాం గా॒యత్రే॑ణ
ఛన్త॑సా॒దదే॑జ్గిర॒స్వద॑భిర॒సి నారి- [౩] ర॒సి పృ॒థివ్యాః స॒ధస్థా॑దగ్నిం పు॒రీష్య॑మ॒జ్గిర॒స్వదా
భర॑ త్తై॒ష్టుభే॑న త్వా ఛన్త॑సా॒దదే॑జ్గిర॒స్వద్భి॑ర॒సి నారి॑ర॒సి త్వయా॑ వ॒యగ్ం స॒ధస్థ
ఆగ్నిగ్ం శకే॑మ ఖని॒తుం పు॒రీష్యం జా॒గతే॑న త్వా ఛన్త॑సా॒దదే॑ జ్గిర॒స్వద్ధస్త ఆ॒ధాయ
స॒వితా బి॒భృద॑భిగ్ం హి॒రణ్య॑యామ్ తయా జ్యోతి॑ర॒జస్ర॒మిదగ్నిం ఖా॒త్వీ న ఆ
భరా॑ను॒ష్టుభే॑న త్వా ఛన్త॑సా॒దదే॑జ్గిర॒స్వత్॥ [౪]

ఇ॒ద్య॒జ్ఞం ప్ర॑ స॒వ నా॒రిర॑ను॒ష్టుభే॑న త్వా చ॒న్దసా॑ త్రీ॒ణి చ॑॥4.1.1॥

ఇ॒మామ॑గృ॒భ్యన్త॑శనామృత॒స్య పూ॑ర్వ ఆ॒యుషి॑ విద॒ధేషు॑ క॒వ్యా తయా॑ దే॒వాః సు॒తమా॑
 బ॒భూపు॑ర్బుత॒స్య సా॒మన్త॑నర॒మార॑పన్తి॥ ప్ర॒తూర్తం॑ వా॒జిన్నా॑ ద్ర॒వ వరి॑ష్టామను
 సం॒వత॑మ్ ది॒వి తే జన్మ॑ పర॒మమ॑న్తరిక్షే॒ నాభిః॑ పృ॒థివ్యా॑మధి యో॒నిః॥ యు॒ష్ణాధా॑గ్
 రా॒సభం॑ యు॒వమ॑స్మిన్ యామే వృ॒షణ్వా॑సూ॒ అగ్నిం॑ భర॒న్తమ॑స్మయుమ్॥ యోగే॒యోగే॑
 తవ॑స్తరం వాజీ॒వాజీ హ॑వామహే॒ సఖాయ॑ ఇన్త్ర॒మూత॑యే॥ ప్ర॒తూర్వ- [x]
 స్నే॒హ్యవ॑క్రామన్నశస్తీ రుద్ర॒స్య గా॑ణపత్యాన్మయోభూరేహి॒ ఉర్వ॑న్తరిక్షమన్విహి
 స్వ॒స్తిగ॑వ్యూతిరభయాని కృ॒ణ్వన్॑॥ పూ॒ష్ణా స॒యుజా॑ సహ॒ పృ॒థివ్యాః స॒ధస్థా॑దగ్నిం
 పురీ॒ష్యమ॑జ్గిర॒స్వద॑చ్ఛేహ్యగ్నిం పురీ॒ష్యమ॑జ్గిర॒స్వద॑చ్ఛేమోఽగ్నిం
 పురీ॒ష్యమ॑జ్గిర॒స్వద్భరి॑ష్యోమోఽగ్నిం పురీ॒ష్యమ॑జ్గిర॒స్వద్భరా॑మః॥
 అన్వ॒గ్నిరు॒షసా॑మగ్రమఖ్యదన్వహాని ప్ర॒థమో॑ జాతవేదాః॒ అను॑ సూర్య॒స్య [E] పు॒రుత్రా॑ చ
 ర॒శ్మీన॑ను ద్యా॒వాపృ॑థివీ ఆ తతాన॥ ఆగత్య వా॒జ్యధ్వ॑నః సర్వా మృ॒ధో వి ధా॑నుతే
 అగ్ని॒గ్ం స॒ధస్థే॑ మహతిచక్షుషా ని చికి॑షతే॥ ఆక్ర॒మ్య వా॒జిన్ పృ॑థివీమగ్నిమిచ్చ రుచా
 త్వమ్ భూ॒మ్యా వృ॑త్వాయ నో బ్రూ॒హి య॒తః ఖ॒నామ॑ తం వయమ్॥ ద్యౌస్తే పృ॒ష్ఠం
 పృ॑థివీ స॒ధస్థ॑మాత్మాన్తరిక్షగ్ం స॒ముద్ర॑స్తి యో॒నిః॒ విఖ్యా॑యచక్షుషా త్వమభి తిష్ఠ [2]
 పృ॑తన్యతః॥ ఉత్త్రామ మహతే సౌభగాయాన్సాదాస్థానాద్ద్రవిణోదా వాజిన్స్॥ వయగ్
 స్యామ సుమతౌ పృ॒థివ్యా అగ్నిం॑ ఖనిష్ఠన్త ఉప॒స్థే అస్యాః॑॥ ఉదక్రమీద్ద్రవిణోదా
 వా॒జ్యర్వా॑కః స లోకగ్ం సుకృతం పృ॒థివ్యాః॒ తతః॑ ఖనేమ సుప్రతీకమగ్నిగ్ం సువో
 రుహా॑ణా అధి నాక ఉత్తమే॥ అపో దేవీరుప సృజ మధుమతీర యక్షాయ ప్రజాభ్యః
 తాసాగ్ స్థానాదుజ్జహతామోషధయః సుపిప్పలాః॥ జిఘ్ర్య- [౮] గ్నిం మనసా ఘృతేన
 ప్రతి॒క్ష్వన్తం॑ భువనాని విశ్వా పృథుం తిరశ్చ వయసా బృహన్తం వ్యచిష్ఠమన్నగ్ం రభసం

విదానమ్॥ ఆ త్వా జిఘర్మి వచసా ఘృతేనాఽరక్షసా మనసా తజ్జపస్వ॥ మర్యశ్రీః
 స్పృహయద్వర్ణో అగ్నిర్నాభిమృశే తనువా జర్హృషాణః॥ పరి వాజపతిః
 కవిరగ్నిర్హవ్యాన్యక్రమీత్॥ దధద్రత్నాని దాశుషే॥ పరి త్వాఽగ్నే పురం వయం విప్రగ్ం
 సహస్య ధీమహి॥ ధృషద్వర్ణం దివేదివే భేత్తారం భజ్గరావతః॥ త్వమగ్నే
 ద్యుభిస్త్వమాశుశుక్షణిస్త్వమద్భ్యస్త్వమశ్మనస్పరి॥ త్వం వనేభ్యస్త్వమోషధీభ్యస్త్వం
 నృణాం నృపతే జాయసే శుచిః॥[౯]

ప్రతూర్హస్థాన్యస్య తిష్ఠ జిఘర్మి భేత్తారం విగ్ంశతిశ్చ॥4.1.2॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం పృథివ్యాః సధస్థేఽగ్నిం
 పురీష్యమజ్గిరస్వత్థనామి॥ జ్యోతిష్మంతం త్వాఽగ్నే సుప్రతీకమజస్త్రేణ భానునా దీద్యానమ్॥
 శివం ప్రజాభ్యోఽహిగ్ంసంతం పృథివ్యాః సధస్థేఽగ్నిం పురీష్యమజ్గిరస్వత్థనామి॥ అపాం
 పృష్యమసి సప్రథా ఉర్వగ్నిం భరిష్యదపరావపిష్యమ్॥ వర్ధమానం మహ ఆ చ పుష్కరం దివో
 మాత్రయా వరిణా ప్రథస్వ॥ శర్మ చ స్థో [౧౦] వర్మ చ స్థో అచ్ఛిద్రే బహులే ఉభే॥
 వ్యచస్వతీ సం వసాథాం భర్తమగ్నిం పురీష్యమ్॥ సం వసాథాగ్ం సువర్విదా సమీచీ ఉరసా
 త్మనా॥ అగ్నిమంతర్భరిష్యంతి జ్యోతిష్మంత మజస్త్రమిత్॥ పురీష్యోఽసి విశ్వభరాః॥ అథర్వా త్వా
 ప్రథమో నిరమన్థదగ్నే॥ త్వామగ్నే పుష్కరాదధ్యథర్వా నిరమన్థత॥ మూర్ధ్నో విశ్వస్య
 వాఘతః॥ తము త్వా దధ్యజ్జృషిః పుత్ర ఈధే [౧౧] అథర్వణః॥ వృత్రహణం పురన్దరమ్॥
 తము త్వా పాథ్యో వృషా సమీధే దస్యహంతమమ్॥ ధనశ్శయగ్ం రణేరణే॥ సీద హోతః
 స్వ ఉ లోకే చికిత్వాన్థాన్దయా యజ్ఞగ్ం సుకృతస్య యోనౌ॥ దేవావీర్ధేవాన్ హవిషా
 యజాస్యగ్నే బృహద్యజమాసే వయో ధాః॥ ని హోతా హోతృషదసే విదానస్త్యేషో
 దీదివాగ్ం అసదధ్నుదక్షః॥ అదబ్ధవృతప్రమతిర్వసిష్ఠః సహస్రం భరః శుచిజిహ్వో అగ్నిః॥
 సగ్ం సీదస్వ మహాగ్ం అసి శోచస్వ [౧౨] దేవవీతమః॥ వి ధామమగ్నే అరుషం మియేధ్య

స॒జ ప్ర॑శస్త దర్శ॑తమ్॥ జని॑ష్వా హి జేన్యో॑ అగ్నే॑ అహ్నో॑గ్ం హితో॑ హితే॑ష్వరు॒షో వనే॑షు॒
దమే॑దమే॑ సప్త॒రత్నా దధా॑నోఽగ్ని॒ర్హోతా॑ ని షసా॑దా యజీ॑యాన్॥[౧౩]

స్థ ఈ॑ధే శో॑చస్య సప్త॒విగ్ంశతి॑శ్చ॥4.1.3॥

సస్తే॑ వాయు॑ర్మాత॒రిశ్వా దధా॑తూత్తానా॒యై హృద॑యం॒ యద్విలి॑ష్టమ్॒ దేవా॑నాం॒ యశ్చ॑రతి
ప్రా॒ణధే॑న తస్మై॑ చ దే॒వి వష॑డస్తు తుభ్యమ్॑॥ సు॒జాతో॑ జ్యోతి॒షా సహ॑ శర్మ
వరూ॑థమా॒సదః॑ సు॒వః॑ వాసో॑ అగ్నే॑ విశ్వ॒రూప॑గ్ం సం వ్య॑యస్వ విభా॒వసో॑॥ ఉదు॑ తిష్ఠ
స్వధ్వ॑రా॒వా నో దే॒వ్యా కృ॑పా దృశీ॑ చ భాసా॑ బృహతా॑ సుశు॒క్వని॒రాగ్నే॑ యాహి
సుశ॑స్తిభిః॥[౧౪] ఊర్ధ్వ॑ ఊ॒షు ణ ఊత॑యే తిష్ఠా దే॒వో న స॑వితా॒ ఊర్ధ్వో॑ వాజస్య॑ సనితా
యద॑శ్శి॒ష్ఠిర్వాఘ॑ద్భిర్విహ్వయామహే॑॥ స జాతో॑ గర్భో॒ అసి రోద॑స్యోరగ్నే॒ చారు॑ర్విభృత
ఓష॑ధీషు॒ చిత్తః॑ శిశుః॒ పరి॑తమాగ్ం॒ స్యక్తః॑ పు మాతృ॑భ్యో అధి॒ కని॑క్రదద్గాః॑॥ స్థిరో॑ భవ
వీడ్వ॑జ్గ ఆశు॒ర్భవ వా॑జ్యర్వన్మ॒ పృథు॑ర్భవ సుష॑దస్త॒వమగ్నేః॑ పురీ॒షవా॑హనః॑॥ శివో॑ భవ [౧౫]
ప్రజా॑భ్యో మాను॒షీభ్య॑స్త॒వమగ్నేః॑ మా ద్యా॒వాపృథి॑వీ అభి శూశు॒చో మాన్త॑రిక్షం॒ మా
వన॑స్పతీన్॑॥ పై॒తు వాజీ॑ కనిక్రదన్నానదద్రాసభః॒ పత్వా॑ భర॒న్నగ్నిం॑ పురీ॒ష్యం మా
పా॒ద్యాయు॑షః పురా॑॥ రాస॑భో వాం కనిక్రదధ్నుయుక్తో వృ॒షణా॑ రథే॒ స వామ॑గ్నిం
పురీ॒ష్యమా॑శుర్దూతో వహా॒దితః॑॥ వృషా॑గ్నిం వృ॒షణం॑ భర॒న్నపాం॑ గర్భగ్ం సము॒ద్రియ॑మ్
అగ్న॒ ఆ యాహి॑ [౧౬] వీత॑య ఋతగ్ం సత్యమ్॑॥ ఓష॑ధయః ప్రతి గృహీ॒ష్టాతా॑గ్నిమేతగ్ం
శివ॑మాయస్తమభ్యత్ర యుష్మాన్॑ వ్య॒స్యన్వి॑శ్వా అమతీ॒రరాతీ॑ర్నిషీదన్మో అప దుర్మ॒తిగ్ం
హన॑త్॥ ఓష॑ధయః ప్రతి మోదధ్వమేనం పుష్పా॑వతీః సుపి॒ప్పలాః॑ అయం వో
గర్భ॑ఋత్వియః ప్రత్నగ్ం సధస్త॒మాసద॑త్॥[౧౭]

సుశ॑స్తిభిః శివో॑ భవ యాహి షట్త్రి॒గ్ంశచ్చ॑॥4.1.4॥

వి పాజసా పృథునా శోశుచానో బాధస్వ ద్విషో రక్షసో అమీవాః| సుశర్మణో బృహతః
 శర్మణి స్యామగ్నీరహగ్ం సుహవస్య ప్రణీతౌ|| ఆపో హి ష్మా మయాభువ స్తాన ఊర్జే
 దధాతన| మహీ రణాయ చక్షసే|| యో వః శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః|
 ఉశతీరివ మాతరః|| తస్మా అరం గమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ| ఆపో జనయథా
 చ నః|| మిత్రః [౧౮] సగ్ంసృజ్య పృథివీం భూమిం చ జ్యోతిషా సహ| సుజాతం
 జాతవేదసమగ్నిం పైశ్వానరం విభుమ్|| అయక్షాయ త్వా సగ్ం సృజామి ప్రజాభ్యః| విశ్వే
 త్వా దేవా పైశ్వానరాః సగ్ం సృజన్త్వానుష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వత్|| రుద్రాః సమ్భృత్య
 పృథివీం బృహజ్యోతిః సమీధిరే| తేషాం భానురజస్త ఇచ్ఛుక్రో దేవేషు రోచతే|| సగ్ంసృష్టాం
 వసుభీ రుద్రైర్ధీరైః కర్మణ్యాం మృదమ్| హస్తాభ్యాం మృద్వీం కృత్వా సినీవాలీ కరోతు [౧౯]
 తామ్|| సినీవాలీ సుకపర్దా సుకురీరా స్వాపశా| సా తుభ్యమదితే మహ ఓఖాం దధాతు
 హస్తయోః|| ఉఖాం కరోతు శక్త్యా బాహుభ్యామదితిర్ధియా| మాతా పుత్రం
 యథోపస్థేసాఽగ్నిం బిభర్తు గర్భ ఆ|| మఖస్య శిరోఽసి యజ్ఞస్య పదే స్థః| వసవస్త్వా
 కృణ్వన్తు గాయత్రీణ ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వత్పృథివ్యసి రుద్రాస్తాకృణ్వన్తు త్రైష్టుభేన
 ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వదన్తరిక్షమస్యా [౨౦] దిత్వాస్తా కృణ్వన్తు జాగతేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్వ్యోరసి
 విశ్వే త్వా దేవా పైశ్వానరాః కృణ్వన్త్వానుష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్ధిశోఽసి ధ్రువాఽసి
 ధారయా మయి ప్రజాగ్ం రాయస్పోషం గౌపత్యగ్ం సువీర్యగ్ం సజాతాన్
 యజమానాయాఽదిత్యై రాస్నాఽస్యదితిస్తే బిలం గృహ్ణాతు పాఙ్క్తేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వత్|
 కృత్వాయ సా మహీముఖాం మృన్మయీం యోనిమగ్నయే| తాం పుత్రేభ్యః సం
 ప్రాఽయచ్ఛదదితిః శ్రవయానితి||[౨౧]

మిత్రః కరోత్వన్తరిక్షమసి ప్ర చత్వారి చ||4.1.5||

వసవస్త్వా ధూపయన్తు గాయత్రీణ ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్రుద్రాస్తా ధూపయన్తు త్రైష్టుభేన

6

భవా నః॥ స॒ప॒త్న॒హా నో॑ అ॒భి॒మా॒తి॒జి॒చ్ఛ స్వే॑ గ॒యే॒ జా॒గృ॒హ్యప్ర॑యుచ్ఛన్న్|| ఇ॒హై॒వాఽగ్నే॑ అ॒ధి
ధా॒రయా॑ ర॒యిం మా॑ త్వా ని క్ర॒న్ పూ॒ర్వచి॑తో ని॒కారి॑ణః॥ క్ష॒త్ర॒మగ్నే॑ సు॒యమ॑మస్తు
తు॒భ్యము॑ప॒సత్తా వ॑ర్ధతాం తే అని॒ష్ఠతః॥ క్ష॒త్రేణాఽగ్నే॑ స్వా॒యుః సగ్ం॑ ర॒భస్వ॑ మి॒త్రేణాఽగ్నే॑
మి॒త్రధే॑యే॒ యత॑స్వ॥ స॒జాతా॑నాం మ॒ధ్యమ॑స్థా ఏ॒ధి రా॒జ్ఞామగ్నే॑ వి॒హవ్యో॑ దీ॒దిహీ॑హ॥ అతి
[౨౬] ని॒హో అతి॑ స్రి॒ధోఽత్య॑చి॒త్తిమ॑త్యరాతిమగ్నే॥ వి॒శ్వా హ్యగ్నే॑ దురి॒తా స॒హస్వా॑ధాఽస్మ॒భ్యగ్ం
స॒హవీ॑రాగ్ం ర॒యిం దాః॥ అనా॑ధృ॒ష్ట్యో జాత॑వే॒దా అని॒ష్ఠతో వి॒రాడగ్నే॑ క్ష॒త్రభృ॑ద్దీ॒దిహీ॑హ॥
వి॒శ్వా ఆశాః॑ ప్ర॒ముఞ్చ॑న్మానుషీ॒ర్భియః॑ శి॒వాభి॑ర॒ద్య పరి॑ పా॒హి నో వృ॑ధే॥ బృ॒హస్ప॑తే
స॒వి॒తర్బో॑ధ॒యైనగ్ం॑ సగ్ం॑శితం చి॒థ్సంత॑రాగ్ం సగ్ం॑ శి॒శాధి॑ వ॒ర్ధయై॑నం మ॒హతే॑
సౌ॒భగా॑య [౨౭] వి॒శ్వ ఏ॒నమ॑ను మ॒దన్తు॑ దే॒వాః॥ అ॒ముత్ర॑భూ॒యాదధ॑ య॒ద్యమ॑స్వ
బృ॒హస్ప॑తే అ॒భిశ॑స్తే॒రము॑ఞ్చః॥ ప్ర॒త్యోహ॑తామ॒శ్వినా॑ మృ॒త్యుమ॑స్మాద్దే॒వానా॑మగ్నే॒ భిష॑జా
శచీ॑భిః॥ ఉ॒ద్వయం॑ తమ॒సస్పరి॑ ప॒శ్యన్తో జ్యోతి॑రుత్త॒రమ్ దే॒వం దే॒వత్రా॑ సూ॒ర్యమ॑గన్మ
జ్యోతి॑రుత్త॒మమ్॥[౨౮]

ఇ॒మే శి॒వో అగ్నే॑తి సౌ॒భగా॑య చతు॒స్త్రిగ్ంశ॑చ్ఛ॥4.1.7॥

ఊ॒ర్ధ్వా అ॒స్య స॒మిధో॑ భ॒వన్త్యూ॒ర్ధ్వా శుక్రా॑ శోచీ॒గ్ ప్యగ్నేః॑ ద్యు॒మత్త॑మా సు॒ప్రతీ॑కస్య
సూ॒నోః॥ తనూ॑నపాదసు॒రో వి॒శ్వవే॑దా దే॒వో దే॒వేషు॑ దే॒వః పథ॑ ఆ॒నక్తి॑ మ॒ధ్వా ఘృ॑తే॒న॥
మ॒ధ్వా య॒జ్ఞం నక్ష॑సే ప్రి॒ణానో॑ నరాశగ్ం॒సో అగ్నే॑ సు॒కృద్దే॒వః స॒వితా॑వి॒శ్వవారః॑॥
అ॒చ్ఛా॒యమే॒తి శ॒వసా॑ ఘృ॒తేనే॒డానో॑ వ॒హ్నిర్నమ॑సా॥ అగ్నిగ్ం॒ స్రుచో॑ అ॒ధ్వరే॒షు ప్ర॑య॒థ్ను॥
స య॒క్షద॑స్య మ॒హిమా॑నమగ్నేః స [౨౯] ఈ మ॒న్త్రాసు॑ ప్ర॒యసః॑ వసు॒శ్చేతి॑ష్ఠో
వసు॒ధాత॑మశ్చ॥ ద్వా॒రో దే॒వీర॑వ్యస్య వి॒శ్వే వ్ర॒తా దద॑న్తే అగ్నేః॒ ఉరు॑వ్యచ॒సో ధా॒మ్నా
ప॒త్యమా॑నాః॥ తే అ॒స్య యో॒షణే॑ ది॒వ్యే న యో॒నాపు॑షాసానక్తా॒ ఇమం॑
య॒జ్ఞమ॑వతామ॒ధ్వరం॑ నః॥ దై॒వ్యా హో॑తారాపూ॒ర్ధ్వమ॑ధ్వరం నోఽగ్నే॒ర్జిహ్వో॑మ॒భి గృ॑ణీతమ్॥

కృణుతం నః స్వీష్టిమ్॥ తిస్రో దేవీర్బర్హిరేదగ్ం సదన్విడా సరస్వతీ [30] భారతీ మహీ
 గృణానా॥ తన్నస్తురీపమద్భుతం పురుక్షు త్వష్టా సువీరమ్॥ రాయస్పృషం వి ష్యతు
 నాభిమస్మే॥ వనస్పతేఽవ సృజా రరాణస్తమనా దేవేషు॥ అగ్నిర్హవ్యగ్ం శమితా
 సూదయాతి॥ అగ్నే స్వాహా కృణుహి జాతవేద ఇన్త్రాయ హవ్యమ్॥ విశ్వే దేవా హవిరిదం
 జుషన్తామ్॥ హిరణ్యగర్భః సమవర్తతాఽగ్నే భూతస్య జాతః పతిరేక ఆసీత్॥ స
 దాధారపృథివీం ద్యా- [30] ముతేమాం కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ యః ప్రాణతో
 నిమిషతో మహితైవక ఇద్రాజా జగతో బభూవ॥ య ఈశే అస్య ద్విపదశ్చతుష్పదః కస్మై
 దేవాయ హవిషా విధేమ॥ య ఆత్మదా బలదా యస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రశిషం యస్య
 దేవాః॥ యస్య ఛాయాఽమృతం యస్య మృత్యుః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥
 యస్మైమే హిమవన్తో మహిత్యా యస్య సముద్రగ్ం రసయా సహ- [31] ఽహుః॥
 యస్మైమాః ప్రదిశో యస్య బాహూ కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ యం క్రన్దసీ అవసా
 తస్తభాసే అభ్యైక్షేతాం మనసా రేజమాసే॥ యత్రాఽధి సూర ఉదితౌ వ్యేతి కస్మై దేవాయ
 హవిషా విధేమ॥ యేన ద్యౌరుగ్రా పృథివీ చ దృఢే యేన సువః స్తభితం యేన నాకః॥
 యో అన్తరిక్షేరజసో విమానః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ ఆపో హ యన్మహతీర్విశ్వ-
 [33] మాయన్దక్షం దధానా జనయన్తీరగ్నిమ్॥ తతో దేవానాం నిరవర్తతాఽసురేకః కస్మై
 దేవాయ హవిషా విధేమ॥ యశ్చిదాపో మహినా పర్యపశ్యద్దక్షం దధానా జనయన్తీరగ్నిమ్॥
 యో దేవేష్వధి దేవ ఏక ఆసీత్ కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥[34]

అగ్నేస్య సరస్వతీ ద్యాగ్ం సహ విశ్వశ్చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ॥4.1.8॥

ఊర్ధ్వ యః ప్రాణతో య ఆత్మదా యస్మైమే యం క్రన్దసీ యేన ద్యౌరాపో హ యత్తతో దేవానాం యశ్చిదాపో యో దేవేషు
 నవ॥

ఆకూతిమగ్నిం ప్రయుజగ్న్ స్వాహా మనో మేధామగ్నిం ప్రయుజగ్న్ స్వాహా చిత్తం

విజ్ఞాతమగ్నిం ప్రయుజగ్న్ స్వాహా వాచో విధృతిమగ్నిం ప్రయుజగ్న్ స్వాహా ప్రజాపతయే
 మనపే స్వాహాఽగ్నయే వైశ్వానరాయ స్వాహా విశ్వే దేవస్య నేతుర్మర్తో వృణీత సఖ్యం విశ్వే
 రాయ ఇషుధ్యసి ద్యుమ్నం వృణీత పుష్కసే స్వాహా మాసుభితా మాసురిషో దృగ్ంహస్వ
 వీడయస్వ సు! అమ్బ ధృష్ణ వీరయస్వా- [38] ఽగ్నిశ్చేదం కరిష్యథః॥ దృగ్ంహస్వ దేవి
 పృథివి స్వస్తయ ఆసురీ మాయా స్వధయా కృతాఽసి! జష్టం దేవానామిదమస్తు
 హవ్యమరిష్టా త్వముదిహి యజ్ఞే అస్మిన్॥ మిత్రైతాముఖాం తపైషా మా భేది ఏతాం తే
 పరి దదామ్యభిత్త్యై! ద్రవన్నః సర్పిరాసుతిః ప్రతో హోతా వరేణ్యః! సహసస్పత్రో అద్భుతః॥
 పరస్యా అధి సంవతోఽవరాగ్ం అభ్యా [39] తర! యత్రాహమస్మి తాగ్ం అవ॥ పరమస్యాః
 పరావతో రోహితశ్వ ఇహోఽఽగహి! పురీష్యః పురుప్రియాఽగ్నే త్వం తరా మృధః॥ సీద త్వం
 మాతురస్యా ఉపస్థే విశ్వాన్యగ్నే వయునాని విద్వాన్! మైనామర్చిషా మా తపసాఽభి
 శూశుచోఽంతరస్యాగ్ం శుక్రజ్యోతిర్వి భాహి॥ అంతరగ్నే రుచా త్వముఖాయై సదసే స్వే!
 తస్యాస్త్యగ్ం హరసా తపశ్శాతపేదః శివో భవ॥ శివో భూత్వా మహ్యమగ్నేఽథో సీద
 శివస్త్యమ్! శివాః కృత్వా దిశః సర్వాః స్వాం యోనిమిహోఽఽసదః॥[39]

వీరయస్వాఽతపస్విగ్ంశతిశ్శ॥4.1.9॥

యదగ్నే యాని కాని చాఽఽ తే దారూణి దధ్మసి! తదస్తు తుభ్యమిద్ధృతం తజ్జషస్వ
 యవిష్య॥ యదత్త్యపజిహ్వికా యద్వమ్రా అతిసర్పతి! సర్వం తదస్తు తే ఘృతం
 తజ్జషస్వ యవిష్య॥ రాత్రిగ్ం రాత్రిమప్రయావం భరన్తోఽశ్వాయేవ తిష్ఠతే ఘాసమస్త్రై!
 రాయస్పోషేణ సమిషా మదన్తోఽగ్నే మా తే ప్రతిపేశా రిషామ॥ నాభా [39] పృథివ్యాః
 సమిధానమగ్నిగ్ం రాయస్పోషాయ బృహతే హవామహి! ఇరం మదం బృహదుక్తం
 యజత్రం జేతారమగ్నిం పృతనాసు సాసహిమ్॥ యాః సేనా అభీత్వరీరావ్యాధినీరుగణా
 ఉత! యే స్తేనా యే చ తస్కరాస్తాగ్ స్తే అగ్నేఽపి దధామ్యాస్యే॥ దగ్గ్షాభ్యాం

మ॒లి॒మూ॒ఞ్జం॒భై॒స్త్వస్క॑రాగ్ం ఉ॒త॒ హ॒నూ॒భ్యాగ్ స్తే॒నాన్ భ॒గవ॑స్త్వాగ్ స్త్వం॒ఖాద॑
 సు॒ఖాది॑తాన్॥ యే జ॒నేషు॑ మ॒లిమ్ల॑వః స్తే॒నాస॑స్త్వస్క॒రా వ॑నే॒ యే [౩౯] కక్షీ॑ష్వ॒ఘాయ॑వ॒స్త్వాగ్ స్తే
 దధా॑మి జ॒మ్భయాః॑॥ యో అ॒స్మభ్య॑మరాతీయాద్యశ్చ॑ నో ద్వే॒షతే॑ జ॒నః॒ నిన్దా॑ద్యో
 అ॒స్మాన్ది॒ప్సాచ్ఛ స॑ర్వం తం మ॒స్మసా॑ కురు॥ సగ్ం॑శితం మే బ్ర॒హ్మ సగ్ం॑శితం వీ॒ర్యం బ॑లమ్
 సగ్ం॑శితం క్ష॒త్రం జి॒ష్ణయ॑స్యాహమస్మి పు॒రోహి॑తః॥ ఉదే॑షాం బా॒హూ అతి॑ర॒ముద్వ॑ర్చ
 ఉదూ బ॑లమ్ క్షీ॒ణోమి బ్ర॑హ్మణాహమి॒త్రాను॑న్నయామి [౪౦] స్వాగ్ం॑ అహమ్ దృ॒శానో రు॑క్మ
 ఉర్వా॑ వ్యద్యోద్ధుర్మౌర్ష॒మాయుః శ్రి॒యే రు॑చానః॒ అగ్ని॑ర॒మృతో అభ॑వద్వయాభి॒ర్యదే॑నం
 ద్యౌర॑జనయధ్సరే॒తాః॒ విశ్వా రూ॒పాణి॑ ప్ర॒తి ము॑ఞ్చతే క॒విః ప్రా॑సావీ॒ద్భద్రం ద్వి॑పదే
 చతు॑ష్పదే॒ వినా॑కమఖ్యధ్స॒వితా వ॑రేణ్యోను ప్ర॒యాణ॑ముషసో వి రా॒జతి॑॥ నక్తో॒షాసా
 సమ॑నసా విరూ॒పే ధా॑పయేతే శి॒శుమే॑కగ్ం సమీ॒చీ ద్యా॒వా క్షా॒మా రు॑క్మో [౪౧] అ॒న్తర్వి భా॑తి
 దే॒వా అగ్నిం ధా॑రయన్త్రవి॒ణోదాః॑॥ సు॒పర్ణో॑సి గ॒రుత్మాన్ త్రి॒వృత్తే॑ శి॒రో గా॑యత్రం చక్షు
 సోమ॑ ఆత్మా సామ తే తనూ॒ర్వామదే॑వ్యం బృహద్రథన్తరే పక్షౌ య॒జ్ఞాయ॑జ్ఞి॒యం పు॑చ్ఛం
 ఛన్దాగ్ స్వ॒జ్గాని ధి॑ష్ణియాః శ॒ఫా య॒జ్గాగ్ంషి॑ నామ॒ సు॒పర్ణో॑సి గ॒రుత్మాన్ ది॑వం గచ్ఛ
 సు॒వః ప॑త॥[౪౨]

నా॒భా వ॑నే॒ యే నయా॑మి క్షా॒మా రు॑క్మోష్టాత్రిగ్ంశచ్ఛ॥4.1.10॥

అగ్నే॑ యం య॒జ్ఞమధ్వ॑రం వి॒శ్వతః॑ పరిభూరసి॒ స ఇద్దే॑వేషు గచ్ఛతి॥ సోమ॑ యాస్తే
 మ॒యోభు॑వ ఊ॒తయః॑ సన్తి దా॒శుషే॑ తాభి॒ర్వో॒వితా భ॑వ॥ అగ్ని॒ర్మూర్ధా భు॑వః॥ త్వం నః
 సోమ॑ యా తే ధా॒మాని॑॥ తథ్స॒విత॑ర్వరే॒ణ్యం భ॑ర్గో దే॒వస్య ధీ॑మహి॒ ధి॒యో యో నః
 ప్ర॒చోద॑యాత్॥ అచి॒త్తీ య॑చ్ఛక్ర॒మా దై॒వ్యే జనే॑ దీ॒నైర్దక్షైః॑ ప్రభూతీ పూ॒రుష॑త్వతా॥ [౪౩]
 దే॒వేషు చ స॑విత॒ర్మానుషే॑షు చ త్వం నో అత్ర సు॒వతా॑దనాగసః॥ చోద॑యిత్రి సూ॒నృతా॑నాం
 చేత॑న్తి సుమతీ॒నామ్ య॒జ్ఞం దధే॑ సర॒స్వతీ॑॥ పావీ॑రవీ క॒న్యా చి॒త్రాయుః॑ సర॒స్వతీ వీ॑రపత్నీ

ధి॑యం ధా॑త్ గ్నా॑భిరచ్ఛి॑ద్రగ్ం శర॑ణగ్ం సజో॑షా దురా॑ధర్షం గృ॑ణతే శర్మ॑ యగ్ంసత్॑॥
 పూ॒షా గా అ॑స్వేతు నః పూ॒షా రక్ష॑త్వర్వతః॑ పూ॒షా వాజగ్ం స॑నోతు నః॑॥ శుక్రం॑ తే
 అ॒న్యద్యజ॑తం తే అన్య- [౪౪] ద్వి॑షురూపే అహ॑నీ ద్యౌరి॑వాఽసి॑ విశ్వా॑ హి మాయా॑ అవ॑సి
 స్వ॒ధావో భ॒ద్రా తే పూ॒షన్నిహ॑ రాతి॒రస్తు॑॥ తే॒కవర్ధ॑న్త స్వ॒తవసో॑ మహి॒త్వనాఽనా॑కం
 తస్థు॑రురు చక్రి॒రే సదః॑ విష్ణు॑ర్యధాఽవద్వృ॑షణం మద॒చ్యుతం వయో॑ న సీ॒దన్న॑ధి
 బర్హి॑షి ప్రి॒యే ప్ర చి॒త్రమ॑ర్కం గృ॑ణతే తురా॒య మారు॑తాయ స్వ॒తవసే॑ భర॒ధ్వమ్ యే
 సహ॑గ్ంసి సహ॑సా సహ॑స్తి [౪౪] రేజ॑తే అగ్నే పృ॒థివీ మ॒ఖేభ్యః॑॥ విశ్వే॑ దే॒వా విశ్వే॑ దే॒వాః॥
 ద్యా॒వా నః పృ॒థివీ ఇ॒మగ్ం సి॒ద్ధమ॑ద్య ది॒విస్పృ॑శమ్ యజ్ఞం దే॒వేషు॑ యచ్ఛతామ్॑॥ ప్ర
 పూ॒ర్వజే॑ పిత॒రా న॒వ్యసీ॑భిర్గిర్భిః కృ॒ణుధ్వ॑గ్ం సద॑సే ఋత॒స్య ఆ నో॑ద్వా॒వాపృ॒థివీ దై॒వ్యేన॑
 జనే॑న యాతం మహి॒వాం వరా॑ధమ్॑॥ అగ్నిగ్ం స్తోమే॑న బోధ॒య సమి॑ధానో అమ॒ర్త్యమ్
 హ॒వ్యా దే॒వేషు॑ నో దధ॑త్॥ స హ॒వ్యవా॑డమ॒ర్త్య ఉ॒శిగ్దా॑తశ్చనోహి॒తః అగ్ని॑ర్ధి॒యా
 సమృ॑ణ్వతి॑॥ శం నో భ॒వన్తు॑ వాజే॒వాజే॑॥[౪౩]

పూ॒రుష॑త్వతా యజ॑తం తే అన్య॑భ్యహ॒స్తి చనో॑హితోఽష్టా చ॑॥4.1.11॥

యు॒జ్ఞాన ఇ॒మామ॑గృభ్ణన్తే॒వస్య॑ సం తే వి పా॒జసా॑ వస॒వస్త్వా స॒మాస్తో॑ర్ధ్వా అస్యా॑కూ॒తిం యద॑గ్నే యా॒వ్యగ్నే॑ యం
 యజ్ఞ॑మేకాదశ॑॥11॥

యు॒జ్ఞానో వర్మ॑ చ స్థ ఆది॑త్యాస్త్యా భార॑తీ స్వాగ్ం అహ॑గ్ం షట్చ॑త్వారిగ్ంశత్॑॥43॥యు॒జ్ఞానో వాజే॑వాజే॑॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి చతుర్థ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥